

سینمای انقلاب نیازمند پرداختن به الگوهای عدالت در جامعه است

گفتمان عدالت در مقابل سینمای جشنواره‌زده

■ **محمدصادقی**

مجلس سینما انقلاب، چند سالی است به دنبال گفتمان‌سازی «سینمای عدالت اجتماعی» در مقابل سینمای سیاه‌نمای اجتماعی‌است. سینمای عدالت اجتماعی در پی آن است که با بیان مشکلات اجتماعی راه‌حل آنها را نیز ارائه دهد. این هدف در راستای اهداف بلند انقلاب اسلامی است که با شعار عدالت و برابری به پیروزی رسید.

اما تاچه‌حد سینمای عدالت اجتماعی می‌تواند در این زمینه موفق باشد؟ سیدمحمد حسینی، منتقد سینما می‌گوید: واژه سینما عدالت واژه سختی است. برای رسیدن به مفهوم قهرمان آن باید این واژه تحلیل شود که آیا اساساً می‌توان سینما را به حوزۀ عدالت کرد یا خیر؟ یا یعنی می‌توان از سینما در حوزه اقامه عدل بهره گرفت یا خیر؟ آ سینما موجودی است که بتواند در این حوزه وارد شود یا خیر؟ یا فضای آن فضای عدالت است یا فضای اراده؟ این منتقد می‌افزاید: ما در حوزه سینمای قهرمان‌محور دچار نوعی همذات‌پنداری مخاطب با قهرمان در بعضی حوزه‌ها هستیم. من کمن این مسئله را باز می‌کنم. این همذات‌پنداری، همذات‌پنداری تام نیست. یعنی هیچ‌وقت، در هیچ شرایطی هیچ فیلمی در کرهٔ زمین ساخته نمی‌شود که مخاطب بگوید من کاملاً آن شخصیت هستم که داخل فیلم است. وجوهی از آن قهرمان را منطبق با خواسته‌های درون خود می‌بیند و هر چه آن وجوه و خواسته‌های درونی به هم تطبیق بیشتری پیدا کنند، جغرافیای بیشتری از وجود آدم‌ها را شامل شوند، مخاطب بیشتر از آن لذت می‌برد و با اثر همذات‌پنداری بیشتری می‌کند.

اما این مسئله هیچ‌وقت تحت هیچ شرایطی صد‌در صد نمی‌شود. یعنی همیشه یک موجود میانه‌ای در خیال مخاطب خلق می‌شود که یک وجوهی از قهرمان و یک وجوهی از خود را دارد اما نه خودش است نه او. یعنی همه منیت خود را دارد و هم او را دارد، هر دو را دارد. یعنی در خیال خود می‌کشد و آرمان او چنین شده است. از این وجوه خوش می‌آید. یکی از چیزهایی که آدم را در این ساخت‌گره می‌زند عنصر عدالت است. آدم‌ها همیشه عدالت را تحت هر شرایطی دوست دارند. اتفاقاً از عدالت قرائت می‌کنند و برای آن کردن عدالت تنازعات مختلف راه می‌اندازند. منتها قرائت‌هاست که دچار اشتباه و اشکال است. سینمایی که می‌خواهد در این زمینه مطلوب باشد، یک قرائت صحیح نیاز دارد. یعنی اولاً بتواند برنامه را خلق کند، ثانیاً بتواند قرائت صحیح از عدالت داشته باشد. این محصول مطالعه شبهه‌فلسفی عدالت است. خیلی فیلسوفانه به عنصر عدالت نگاه می‌کنند و آن را درک کنند. هنوز این مسئله در سینمای ما شکل نگرفته است. محسن علی‌اکبری، تهیه‌کننده سینما نظر دیگری درباره سینمای عدالت اجتماعی دارد. به اعتقاد این تهیه‌کننده باسابقه کسی جلوی ساخت فیلم‌های عدالت‌محور را نگرفته است. وی می‌گوید: برخی از تهیه‌کنندگان معتقد هستند که امثال ما خیلی دوست داریم در مورد مفاسد موجود در ساختار سیاسی فیلم بسازیم یا می‌سایسون نمی‌گذارند! در حالی که یکی از چهره‌های این همیشه در این موضوع حمایت و نقد کرده مقام معظم رهبری است. الزاماً قرار نیست بخواهیم مفاسد را در ساختار سیاسی نشان بدهیم، موضوع طبقه‌فکری و غنی بحث جدایی‌ا در برابر سینمای تجاری به‌قوه قضائیه و نیروی انتظامی ندارد، می‌تواند فیلم

■ **مهدی خرامان**

«تنگه ابوقریب» قصه آدم‌های قهرمانی را روایت می‌کند که در هیاهوی روزهای آخر جنگ به فراموشی سپرده می‌شوند و حالا کارگردان خاطرات

خاک‌گرفته آنها را دوباره با زگو می‌کند.

وی توکلی مخاطب را آهسته وارد دنیای پرهیاهوی خود می‌کند تا به سرعت با شخصیت‌ها خو

بگیرد و با آنها همراه شود، کاراکترها خصوصیات انسانی جهانشمولی دارند، به همین دلیل باعث

همذات‌پنداری و نگرانی مخاطب از سرنوشت آنها

فرهنگ‌و هنر

سرویس فرهنگی ۸۸۴۹۸۴۳۶

جفای جشنواره فجر به مستند و انیمیشن

بی‌اعتنایی به کودک، انیمیشن و فیلم مستند به سینمای ایران لطمه می‌زند

■ **جواد محرمی**

در جشنواره امسال فیلم **فجر** دو

مستند و یک انیمیشن در میان

اینکه طی سالیان گذشته طی ۴۰ ساله که از

انقلاب گذشته است موفق شده‌ایم تفکر انقلابی را

به مخاطبان داخلی و خارجی خود القا کنیم، یک

مسئله نسبی است. اینکه بگوییم هر کاری طی این

مدت کرده‌ایم خراب و باطل است، یک حرف غلط

زده‌ایم و اگر بگوییم تمامی کارهای ما درست و

بی‌عیب بوده‌باز هم حرفی دور از واقعیت زده‌ایم.

غفوری می‌گوید: اینکه بگوییم پس از انقلاب

اسلامی در سینما زائری به وجود آمد به نام ژانر

انقلاب اسلامی، من این حرف را قبول ندارم. اساساً

ژانری به نام ژانر انقلاب اسلامی وجود ندارد بلکه

ما معتقد هستیم نگاه انقلابی همانند یک روح،

یک نگرش همه‌جانبه و یک تفکر فراگیر، در

همه کارها جاری و جاری است. ما در موضوعات

اجتماعی، سیاسی و فرهنگی فعالیت می‌کنیم، در

مورد گردشگری و سفر یا هر پدیده دیگری فیلم

انقلابی داشته باشیم، یک فیلم انقلابی ساخته‌ایم.

اینکه ما انقلاب اسلامی را به یک ژانر تبدیل کنیم

به این معناست که فقط در مورد انقلاب اسلامی

فیلم بسازیم و تنها اثری که در ژانر انقلاب اسلامی

جای گیرد، تولیداتی با موضوعات حوادث سال ۵۷

است. از همین جا نتیجه می‌گیریم که این حرف

دقیق و درست نیست و نگاه انقلابی باید در نگاه

فیلمساز وجود داشته باشد.

به نظر می‌رسد رسیدن به مفهوم سینمای عدالت

اجتماعی نیازمند این است که گفتمان انقلاب

اسلامی در سینما حاکم شود. گفتگمانی که در

آن می‌توان موضوعات بسیاری را در ذیل عدالت

طبقه‌بندی کرد و درباره هر کدام از آنها چندین

عنوان فیلم ساخت، مشکل فعلی سینمای ایران

این است که به جای پرداختن به گفتمان انقلاب

اسلامی، تلاش دارد تا با پیاده کردن الگوهای

جشنواره‌پسند راه خود را پیش ببرد. غفوری

می‌گوید: سینمای جشنواره‌ای بر سینمای ما

چیره است یا حداقل بخشی از فیلمسازان نگاه و

هدفشان فیلمسازی برای جشنواره است. علت و

انگیزه این کارگردان‌ها متنوع است، اما اصلی‌ترین

علل روی آوردن کارگردان‌ها به ساخت فیلم‌های

جشنواره‌پسند بحث اغواگری آن است. شما تصور

کنید جوانی که در جشنواره بین‌المللی موفق به

کسب جوایز متعددی می‌شود، روی استیج می‌رود

و همه برایش کف و سوت می‌زند چه احساسی

پیدا می‌کند، برای همین مسئله عده‌ای علاقه‌مند

به ساخت چنین فیلم‌هایی هستند. برای رسیدن به

سینمای عدالت اجتماعی باید ابتدا سینمای ایران

را از افت جشنواره‌زدگی دور کرد. سپس به دنبال

ایجاد فضای گفتگمانی برای تبیین شاخصه‌های

سینمای انقلاب بود. کاری که می‌تواند بار دیگر

سینمای مستقل ایران را در برابر سینمای تجاری

غرب به عنوان یک رقیب مطرح کند.

بسیاری از مستندسازان را امیدوار کرد

که شاید زحمات آنان این گونه دیده شود و

لاید جنبه‌ای به عنوان دبیر جشنواره از این

تصمیم و دلایل آن مطلع بوده‌اید اما آنچه

در داوران محترم در برنامه هفت و روی

آنتن زنده شبکه سوم سیما بیان کردند،

یکی از تلخ‌ترین لحظات سینمای مستند

بود. آنجا که داوران به صراحت اعلام کردند

دو فیلم مستند راه یافته به بخش سودای

سیمرغ را اصلاً داوری نکرده‌اند! جانب

آقای دبیر ای سینمای مستند این کشور

انقدر یتیم شده که حتی هیئت داوران،

ورود به داوری آن نداشته و تأسفاً ورتز

آنکه در همان برنامه پیشنهاد می‌دهند

خوب است از دو فیلم مستند حاضر در

جشنواره تقدیر به عمل آید! آیا این جزئی

از سیاست جشنواره بوده است؟ اگر به جای

این دو فیلم مستند داوران درباره ور اثر

چنین تصمیمی می‌گرفتند به خود،

جانب‌عالی و هنرمندان اینگونه سکوت

اختیار می‌کردید؟ اگر هیئت داوران به

صلاح‌دید خود و بدون در نظر گرفتن

آیین‌نامه جشنواره اقدام به این عمل نموده،

از شما به عنوان دبیر جشنواره خواهان بیان

شفاف دلیل این موضوع هستیم.

آقای دبیر ما به عنوان عضوی از جامعه

سینمای مستند این سرزمین، نگاه

هیئت داوران به نمایندگان این سینما را

توهین‌آمیز و برخلاف آیین‌نامه جشنواره

می‌دانیم و از جنبه‌ای می‌خواهیم که با

شفافیت و صراحت‌ان این موضوع را بررسی

سی‌وششمین جشنواره فیلم فجر حضور

داشتند، طی نامه‌ای خطاب به راهبریم

داروغه‌زاده دبیر جشنواره نوشند:

مستندسازان این کشور سال‌هاست

به کمبودها و بی‌مهری‌های سازمانی و

ساختاری عادت داشته و دارند، تنها به

این دلیل که در کشف حقیقت و بازنمایی

آن لذتی را تجربه می‌کنند که هرگز با

سرخوشی کوه‌ها جایزه‌ها و جشنواره‌ها

قابل قیاس نیست. اما سوءاستفاده از نجابت

سینمای مستند هرگز قابل تحمل نبوده و

از این رواین نامه در اعتراض به آنچه در سی

وششمین جشنواره فیلم فجر به دبیری

حضر تعالی رخ داد نوشته شده است.

جانب آقای داروغه‌زاده لازم است یادآوری

کنم که تصمیم ورود فیلم‌های مستند

و رقابت آنها در بخش سودای سیمرغ

ماندگار بدل شود. مستندسازان این کشور

که سال‌هاست مرزهای سینمای ایران

را تا فرسنگ‌ها دورتر از مرزهای کشور

پیش برده‌اند و مدت‌هاست به اشتیاق و

انتظار فراوان تماشاچیان، داوران، مدیران

و دست‌اندرکاران جشنواره‌های معتبر

جهانی برای نمایش و تحسین هنر سینمای

مستند این سرزمین عادت کرده‌اند، حال

باید در میان انبوه تصمیمات خلق‌الساعه

مدیران جشنواره‌های داخلی به دنبال

جای‌ها گمشده خویش باشند.

این بیانیه می‌افزاید: هر چند در این سال‌ها

مدیریت و تصمیمات سلیقه‌ای و پر آشغال

در جشنواره‌های داخلی خصوصاً مهم‌ترین

آنها به‌طور کلی دو فیلم مستند این کشور

پیش‌بینی‌پذیر بدل شده که سینمای

مستند کشور هیچ‌گاه از گزند این اشکالات

بی‌بهره نمانده، اما برخورد یک‌سایم و دو

جانبی صورت گرفته در جشنواره اسال

فیلم فجر با فیلم‌های مستند، بدعتی

تأمل‌برانگیز در شیوه برخورد با هنرمندان

مستندساز کشور بود.

پس از آنکه در تصمیمی بحث‌برانگیز

سه‌میه حضور تنها دو فیلم مستند در

جشنواره فیلم فجر به اطلاع عموم رسید،

مستندسازان کشور فارغ از تمامی مباحث

اساسی تر، مقصود مسافانه داوران پس از

برای همسنگ دانستن تمامی فیلم‌ها در

زمان اکران و داوری آثار را به فال نیک

گرفتند و چشم به تکامل و اصلاح این روند

دوختند اما آنچه متأسفانه داوران پس از

پایان جشنواره اعلام کردند، خبر رفتاری

توهین‌آمیز با جامعه مستندساز کشور

بود. پس از حذف سیمرغ فیلم مستند از

جشنواره و قرار گرفتن تنها دو فیلم مستند

در کنار فیلم‌های داستانی، اینکه داوران

در

نگرانی اصلی ما به عنوان یک

کمیانی مستقل که تجربه موفق

در «شاهزاده‌روم» داشته‌ایم، آن

است که این بی‌مهری‌ها در مورد

اکران نوروزی نیز تکرار شود. ما

معتقدیم اکران «فیلبشاه» می‌تواند

مخاطبی را به سینما آورد که از

سایر فیلم‌ها توان آن را ندارد ند

حسن عباسی در سینما ققنوس:

فساد نظام رسانه‌ای کشور باعث اعتراض حاتمی‌کیاشد

رئیس اندیشکده یقین ضمن ابراز تأسف از عملکرد داوران سی‌وششمین جشنواره فیلم فجر گفت: به عوامل و سازندگان فیلم‌های «سوء تفاهم»، «به وقت شام» و «لاتاری» تبریک می‌گویم که در مقابل سینمای برلین پسند ایستادند!

حسن عباسی، رئیس اندیشکده یقین در هفتمین دوره جایزه سینمایی ققنوس (سینما انقلاب) به بیان دیدگاه‌های خود درباره عدالت اجتماعی در سینما پرداخت. وی که در تالار سوره حوزه هنری سخنرانی داشت، درباره عدالت اجتماعی در سینما گفت: در سینمای غرب مساوات زیر سؤال می‌رود اما عدالت برای ما همان مساوات نیست. این کارشناس افزود: عدالت در سینما داستان‌ها با تبعیض و فقر بیان شده است. مثلاً فیلم «شاهزاده و گدا» را می‌بینیم که در نهایت گدا و شاهزاده باید در جایگاه خودشان باشند که نظام دو قطبی را ترویج می‌کند اما در ادبیات ما این جایگاه وجود ندارد. وی افزود: رابین‌هود که قهرمان فقرا بود، با فیلم «باتی و کلاید» به سینما آمد و در سینمای ما هم بازنمایی شد و تحت

عنوان «دارا و نادر» پخش شد.

عباسی درباره دیدگاه عدالت اجتماعی در سینما گفت: باید بتوانید پاند فساد را به نمایش بگذارید که در ایران میسر نیست. در کارنامه برخی روزا می‌بینیم مواجهه با برخی از مسائل اجتماعی را بر نمی‌تابند. وقتی نمی‌توانید به صراحت پرورنده فساد را نمایش دهید، نمی‌توانید عدالت اجتماعی را هم ترسیم کنید. حتی درباره یک سیستم فاسد بانکی هم نمی‌شود سخنرانی کرد، چه رسد به سینما. فشارها از همه سو مانع انجام سخنرانی می‌شود! وی ادامه داد: سینما نتوانسته مافیای کشور را به نمایش درآورد. اجازه نمی‌دهند سینماگر به مافیاهای دیک شوند. این یک اشکال سینمای ماست که در سینمای فرانسه، سینمای ایتالیا و آمریکا وجود ندارد و به خوبی آن را نمایش می‌دهد.

■ **طبقه بورژوا فیلم ارزشی را به سخره می‌گیرد!**

رئیس اندیشکده یقین افزود: امروز فسادها در تمام صنف وجود دارد و سینماگری که غل و غش ندارد و درد جامعه را دارد، نمی‌تواند در این حوزه فعالیت کند. اعتماد مردم به اکثر نهادهای شده، اینجاست که هنر فیلمساز می‌تواند اعتماد را بازگرداند، اما اجازه نمی‌دهند. وی ادامه داد: اگر مجموعه تلاش منتقدان و کارگردانان دلسوز نباشد، واکنش‌ها را با آشوب‌های اجتماعی باید پاسخ دهیم! اگر عدالت اجتماعی در سینما دیده نشود، ما شاهد بی‌اعتدایی بیشتری خواهیم بود. عباسی در تحلیل سخنان کارگردان «به وقت شام» در اختتامیه جشنواره فیلم فجر اظهار داشت: فساد نظام رسانه‌ای کشور باعث اعتراض حاتمی‌کیا شد، این فساد صدای اهل فن را درآورد. وی افزود: ما شعار عدالت‌خواهی سر دادیم و برای آن شهید تقدیم کردیم، با این سیستم فساد را

می‌خواهیم نمایش دهیم اما طبقه بورژوا اینقدر وقاحت دارد که وقتی فیلمی درباره سوره ساخته می‌شود آن را به سخره می‌گیرد!

رئیس اندیشکده یقین افزود: وقتی مبانی اصلی سیستم بازرگانی تلویزیون روی است، توقع داریم در این تلویزیون از فیلمی که برای شهادهای سوره ساخته شده، خوب بگویند؟ باید‌ها کارگردان در اختتامیه فریاد بزند و از اثری که درباره مقاومت

ساخته دفاع کند.

■ **برای هیئت داوران متأسفم**

وی در ادامه با اشاره به موضوع فیلم سینمایی «لاتاری» اظهار داشت: وقتی در سال ۸۳ اعلام کردم دختران ایرانی را به دویی قاچاق می‌کنند، با من به شدت برخورد کردند. با آنکه به مستند «پول و بورن» ساخته شده، جریان روشنفکری می‌گوید پول و بورن سفارشی است!

عباسی افزود: اکنون فیلمی درباره ترانزیت دختران به کشورهای حاشیه خلیج فارس ساخته شده است، بعد داوری می‌گوید خشونت فیلم زیاد بود! یا دیگری می‌گوید فساد در خارج شکل گرفته است. چه شده که منتقدان و فیلمسازان به سمت پیام فیلم رفتند؟ تکنیک – که سال‌ها به آن توجه داشتند- دور شدند! من برای داوران متأسفم! هیئت داوران چه پاسخی دارد؟ رئیس اندیشکده یقین گفت: ما‌موریت سیاسی است که از دختر شیعه بازسازی کرد، بعد در داخل اینگونه برخورد می‌کنند!وی افزود: به عوامل و سازندگان فیلم‌های سوء تفاهم، به وقت شام و لاتاری تبریک می‌گویم که در مقابل سینمای برلین پسند ایستادند! دست‌ان را می‌بوسم و به شما افتخار می‌کنم. عباسی در پایان با اشاره به ۴۰ سالگی انقلاب اسلامی گفت: مردم به رأس حاکمیت اعتماد دارند اما اعتمادها به لایه‌های دیگر قوا مخدوش است. اگر مشکلات و فسادها به نمایش گذاشته نشود، شرایط سختی ایجاد می‌شود.

محفل فارسی‌زبانان غیرایرانی با حضور شاعران جوان در حال برگزاری است

«کلک خیال» ششمین دوره خود را تجربه می‌کند

شاعر نامدار در آن به شعرخوانی خواهد پرداخت و همه علاقه‌مندان می‌توانند از ساعت ۱۸:۳۰ در این محفل حضور یابند و از فرصت شنیدن شعر شاعران صاحب‌نام کشور بهره‌مند شوند. در ادامه محمدکاظم کاظمی، شاعر و پژوهشگر ادبی و دبیر علمی یازدهمین جشنواره شعر فجر گفت: تنها راه مطمئن و نجات دو کشور مسیر زبان و ادبیات است و با این اشتراکی که در زبان و رسم الخط داریم، اگر بتوانیم از این فرصت استفاده کنیم، بسیاری از مناسبات میان دو کشور تسهیل خواهد شد.

کاظمی اظهار کرد: اگر بخواهیم ایران را به اتاق یا خانه‌ای تشبیه کنیم که پنجره‌هایی به دیگر کشورها دارد، بزرگ‌ترین پنجره ایران به سمت کشور افغانستان است و این به دلیل اشتراکات بسیار زیاد زبانی، تاریخی، فرهنگی و دینی میان این دو کشور است. البته در حال حاضر این پنجره‌ها را تا حدود زیادی غبار گرفته است، به گونه‌ای که یکدیگر را نمی‌شناسیم ولی اگر بتوانیم موانع شناخت را برطرف کنیم، بسیاری از مشکلات حل می‌شود و امیدواریم که جشنواره شعر فجر نیز در رسیدن به این هدف کمک کند.

محافل دوازدهمین جشنواره بین‌المللی شعر فجر پس از گذر از شهرهای کرمانشاه، سرپل ذهاب، تهران، زاهدان، اصفهان و قم، با برگزاری سه محفل در ۲۵ الی ۲۷ بهمن در تالار محراب تهران ادامه دارد.

داده‌اند. قزلی در بخش دیگری از سخنان خود با تبیین ادب‌دوستان و شاعرانی از کشورهای همسایه در حال برگزاری است. در این محفل ۲۴ شاعر از کشورهای افغانستان، پاکستان، تاجیکستان و هندوستان در آن به شعرخوانی می‌پردازند.

مهدی قزلی، دبیر اجرایی جشنواره بین‌المللی شعر فجر ضمن تشکر از حضور رابین فرهنگی افغانستان و دیگر شاعران حاضر در محفل اظهار کرد: ما خاطرات خوبی از همکاری و حضور ادیبان کشورهای همسایه به ویژه افغانستانی‌های عزیز در عرصه شعر و ادبیات داریم. به گفته دبیر اجرایی جشنواره بین‌المللی شعر فجر بین شاعران کشورهای مانند تاجیکستان، افغانستان، آذربایجان، هندوستان و حتی عراق فارسی‌سرایان و پژوهشگران ادب فارسی کم نیستند که تلاش شعر ارزنده‌ای در زمینه شعر و ادبیات فارسی از خود نشان